

Landskap, steder og kraftlinjer

Hvordan fortolkning, relasjonell meningsdannelse og essensialisering kan forklare motstand mot kraftlinjer

Susana Batel, Patrick Devine-Wright, Line Wold, Øystein Aas, Gerd Aa Jacobsen mfl.

Innlegg på sluttseminar SusGrid-prosjektet, Oslo, 14. november 2014

«Crash course» i landskapsforskning

- Hva er et landskap (eller et sted)?
- Landskap må forstås på flere måter – kritikk av positivistisk geografisk analyse
- Noe mer enn et sted med funksjonelle («objektive») egenskaper for menneskelig aktivitet
- Landskapet ligger et sted

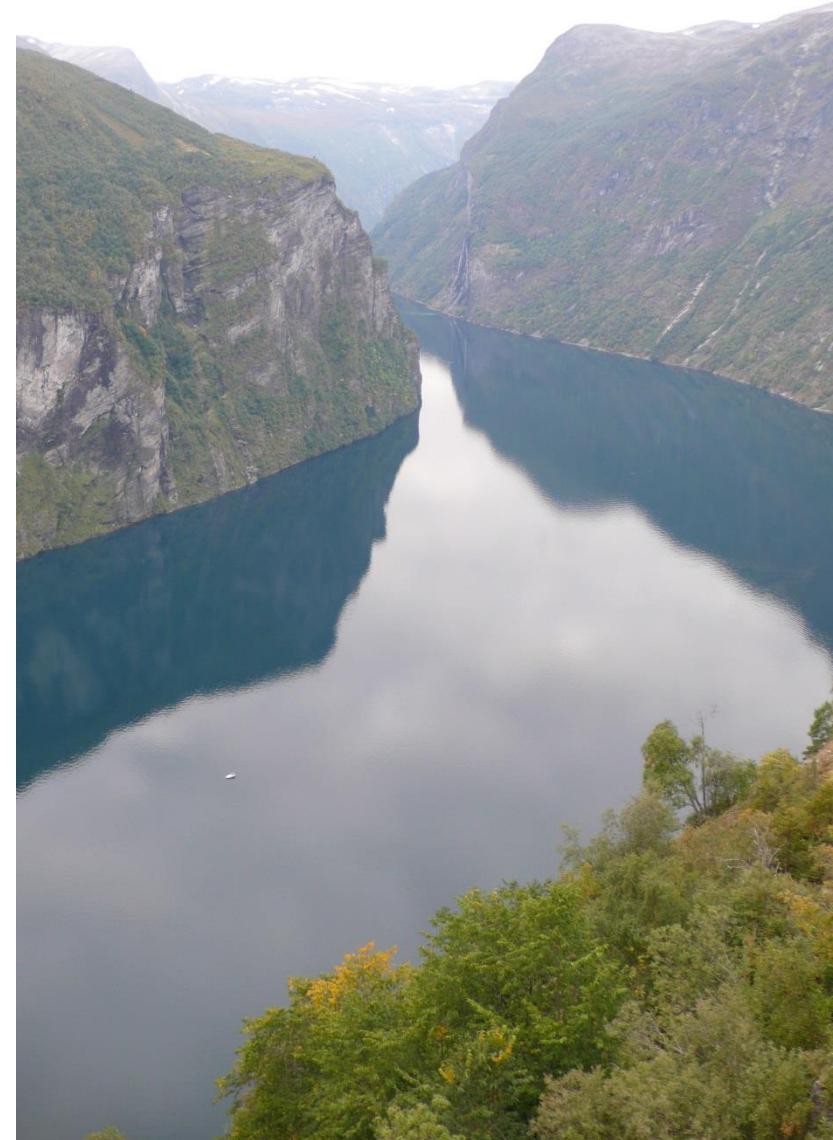
- Nyere landskapsforståelse mer sammensatt: Vi forholder oss til landskap via flere dimensjoner
 - Nedarvet, instrumentell og sosiokulturell (de første er felles for mange, de siste mer individuelle)
 - Lokalitet, materialitet og relasjonell/fenomenologisk
- Landskapet og stedet som symbol og basis for følelser, identitet, også som et resultat av *sosiale prosesser og «forhandlinger»*
- *Skal vi forstå folks forhold til landskap må vi bruke flere metoder og disiplinære tilnærminger, og anerkjenne at vi (enten vi er forskere, utbyggere eller forvaltere) betrakter landskapet fra et gitt ståsted (som ikke er «objektivt») (Williams 2014)*
- («Viewing the landscape from somewhere, not from nowhere», Nagel 1986)

A scenic landscape featuring a rocky riverbed with a flowing stream, surrounded by green hills and mountains with patches of snow. The river flows through a valley, with large rocks scattered throughout the bed. The surrounding hills are covered in green vegetation, and there are several patches of snow on the mountains in the background. The sky is a pale, hazy color, suggesting a soft light from the sun.

- En del av meg selv.....

Motstand mot energiutbygging

- A. NIMBY ✗ (Burningham, 2000; Devine-Wright, 2006; Wolsink, 2000)
- B. Prosjekt/situasjons/stedavhengige faktorer feks “visuelle virkninger” er sentralt for å forstå motstand
- Hvis et prosjekt anses å ha positive/ikke negative visuelle virkninger, vil folk kanskje være mer positive (Wolsink, 2000, p.51)
 - Men på spesielle steder kan tekniske anlegg ses på som upassende eller unaturlig (Cresswell, 2003, Cowell, 2010)
 - Stedstilhørighet, identitet og representasjon av et sted/landskap (Devine-Wright, 2009):
 - Energianlegg kan oppfattes som fremmede og som trusler mot rurale landskap og steder (Devine-Wright & Howes, 2010)

Essensialisering av landskap – et analytisk grep for å forstå motstand mot inngrep

- Synet om at til et objekt (landskap, dyr, gruppe mennesker) er det knytta visse nødvendige egenskaper for at det skal kunne fylle sin funksjon
- Eksempel: «-Menn og kvinner er essensielt forskjellige i forhold til å utøve ledelse»

Materiale og metoder

- Kvalitative data fra lokalbefolkningen i Ørskog – Sogndal, Sydvestlenken, Mid-Wales og Hickley Point C
- Fokusgrupper på utvalgte lokaliteter
- Intervjuene transkribert og analysert med vekt på tolkning av landskap

Ett sted for alt og alt på rett sted...

Konstruksjonen av verdifulle landskap - historiske og institusjonelle dimensjoner

- Countryside i UK og fjell- og fjordlandskapet i Norge
- “Enig og tro til Dovre faller”
- “Landscape of green rolling hills”
- Landskap og steder sentral for ideer om britisk og norsk identitet
- Kulturell betydning og representasjon sentral for landskapsforvaltning og –vern (Woods, 2011)
- Institusjonalisert feks i:
 - Nasjonalparker og World Heritage områder
 - INON-kartlegging
 - The Town and Country Planning Acts
 - Campaign to Protect Rural England

hV kraftlinjer i naturlige landskap

Urban vs. Rural

- P1 - *a pylon is a pylon is a pylon, it's still a scar on the landscape*
[Welshpool]
- P2: *Extremely tall kind of like towers which bear no resemblance to the countryside* [Llanymynech1, 31:163]
- P1: *Ja, disse tre som står oppe...*
P2: *Ja, de er stygge.*
P1: *Det er grusomt, altså.* [Ørskog-Fardal 1, 1:278]

Følelser og reaksjoner på å blande ting som ikke hører sammen – to ulike “essenser”

- M: *So what were your first reactions then when you first found out about it?*
- P5: **Disgust.**
- P1: **Absolute horror – horror...** [Llanymynech1, 31:65-68]

- P1: *De går i et om... de går i et område som de strengt tatt ikke kunne... det **skulle ikke vært master der. De er det jeg tenker på hver dag.*** [Ørskog-Fardal 1, 1:252]

- P4: *De har bare... det ligger... de har lagt en trafostasjon oppe i... oppe i et fjellområde. Oppe i høgfjellet har de lagt det, egentlig. Ved foten av... begynnelsen på Sunnmørsalpene har de lagt en trafostasjon. Og de har kjørt en vei som skal... jeg regner med den skal være belyst, og asfaltert. Rett opp i... opp i fjellet.* [Ørskog-Fardal 4, 7:77]

Essensen av fjell/fjord/countryside vs. industrialisert ladskap – Institusjonell representasjon

- P4 – (...) *Town and Country Planning Act* (...) has been protection for the countryside, you could see this kind of urban sprawl that was going to be eating into our countryside and denied the nation of that place where you could actually go to (...) it's a big national thing and this isn't just about us (...) about all of this countryside now [Welshpool, 20:158]
- *Men altså, det... det skal ikke gjøres her. Altså, Hardanger... det er på UNESCO-lista. Og der skal de rase over med svære master. Altså, jeg synes det er helt forferdelig.* [Sydvestlinken 2, 5:118]

Å blande ting som ikke hører sammen!

Diskusjon

- 1) Essensialisering et verktøy for representasjon og identitet som brukes av folk når de forholder seg til energianlegg;
 - En individuell, relasjonell, kulturell og institusjonell prosess (Cowell, 2010; Wallwork & Dixon, 2004);
 - Og en politisk prosess, som kan brukes i ulike sammenhenger for å forfølge spesifikke mål og interesser (muligens på bekostning av andre landskap og andre grupper) (Rose, 1995)
- 2) Stedstilhørighet og identitet er ikke noe som bare “er der”, men brukes aktivt i fortolkning av endringer og til å oppnå spesifikke mål og til å ivareta tilhørighet og identitet

Hva har vi lært...

- Økt forståelse for hvorfor utbygging noen ganger møter særlig stor motstand
- Lært mer om landskapet og stedets symbolske betydning
- Lokal tilknytning og verdi ikke umiddelbart synlig for de som f.eks. planlegger kraftlinjer!
- Finnes det mulige lokaliteter for kraftlinjer i det hele tatt?
 - Samordne med inngrep som allerede finnes...
 - Trasevalg er svært viktig
 - Kabling kan noen ganger være fornuftig...
- Bevissthet om at institusjonell anerkjennelse/beskyttelse av landskap også kan forsterke essensialisering